

GAPIRISHIDA NUQSONI BO‘LGAN BOLALARDA PSIXOLOGIK TA’SIR VA KORREKSIYA USULLARI

Qo‘qon Universiteti Andijon filiali Psixologiya yo‘nalishi 24-04 guruh
talabasi: Dadabayeva Nigoraxon

Annotatsiya

Ushbu maqolada gapirishida nuqsoni bo‘lgan bolalarning psixologik rivojlanish xususiyatlari, nutq buzilishlarining bola ruhiyatiga ta’siri hamda psixologik yordam va korreksiya usullari yoritilgan. Shuningdek, logoped va psixolog hamkorligining ahamiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: nutq nuqsoni, psixologik rivojlanish, logopediya, bolalar psixologiyasi, korreksiya, kommunikativ qobiliyat.

KIRISH

Bolalik davri inson hayotidagi eng muhim bosqichlardan biri bo‘lib, aynan shu davrda nutq, tafakkur, emotsional holat va shaxsiy sifatlar shakllanadi. Gapirishida nuqsoni bo‘lgan bolalar jamiyat bilan muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bu holat bolaning psixologik holatiga, o‘ziga bo‘lgan ishonchiga va ijtimoiy moslashuviga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

1. Gapirish nuqsonlarining turlari

Bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlariga quyidagilar kiradi:

- Duduqlanish (logonevroz)

- **Dislaliya (tovushlarni noto‘g‘ri talaffuz qilish)**
- **Alaliya (nutqning rivojlanmasligi)**
- **Afaziya (miya shikastlanishi natijasida nutq yo‘qolishi)**
- **Rinolaliya (burun orqali noto‘g‘ri talaffuz)**

Bu nuqsonlar bolaning muloqot jarayonini cheklaydi va ruhiy holatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

2. Gapirish nuqsonlarining bolaning psixologiyasiga ta‘siri

2.1. Emotsional holatga ta‘siri

Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalar ko‘pincha uyatchan, tortinchoq, xavotirli bo‘lib qoladilar. Tengdoshlarining kulgisi yoki tanqididan qo‘rqib, muloqotdan qochishga harakat qiladilar.

2.2. O‘ziga ishonchning pasayishi

Bunday bolalar o‘zini boshqalardan pastroq his qilishi mumkin. Natijada o‘ziga baho berish darajasi pasayadi va shaxsiy rivojlanish sekinlashadi.

2.3. Ijtimoiy moslashuvga ta‘siri

Nutq muammolari bolaning do‘st orttirishiga, guruh faoliyatida ishtirok etishiga to‘sqinlik qiladi. Bu esa ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi mumkin.

3. Psixologik yordam va korreksiya usullari

3.1. Psixologik treninglar

Bolalarda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun maxsus psixologik mashg'ulotlar o'tkaziladi. Rol o'yinlari, guruh mashqlari va emotsional treninglar samarali hisoblanadi.

3.2. Logopedik mashg'ulotlar

Logoped mutaxassislar tomonidan tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, nafas mashqlari, artikulyatsion gimnastika mashqlari o'rgatiladi.

3.3. Ota-onalar bilan ishlash

Ota-onalarga bolaning nutqini rivojlantirish uchun uy sharoitida mashqlar beriladi. Bolani tanqid qilmaslik, qo'llab-quvvatlash muhimdir.

3.4. Psixoterapiya usullari

Agar bola kuchli stress yoki komplekslarga ega bo'lsa, psixologik maslahat va psixoterapiya qo'llaniladi.

4. Psixolog va logoped hamkorligining ahamiyati

Gapirish nuqsonlarini bartaraf etishda faqat logopedik mashg'ulotlar yetarli emas. Psixolog bolaning ruhiy holatini barqarorlashtirish, motivatsiyani oshirish va ijtimoiy moslashuvni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli logoped va psixologning hamkorligi samarali natija beradi.

XULOSA

Gapirishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashda psixologik yondashuv juda muhimdir. Nutq muammolari bolaning ruhiy holatiga, ijtimoiy munosabatlariga va shaxs sifatida shakllanishiga ta'sir ko'rsatadi. Psixologik va logopedik korreksiya usullarini kompleks qo'llash orqali bolalarning nutqini va psixologik holatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G'. Qodirova. Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent.
2. R.E. Levina. Logopediya asoslari.
3. Vygotskiy L.S. Bolalar psixologiyasi asoslari.
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim dasturlari.